

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

hý přispěl sice dobrovolným darem, ale dohromady to nic nebylo. Tu poradil zase rb. Daniel Frank. Se svolením obce dal natisknouti akcie po 20 zl. a kolínští Židé nabízeli je příbuzným a známým. Rabín je prodával při svatbách a nabízel je každému, kdo přišel k němu v jakékoliv záležitosti. Ale ani výtěžek z prodeje akcií nestačil ještě. Tu se odhodlal rb. k cestě do Vídně a tam chodil od jednoho zámožného souvěrce k druhému a nabízel koupiti akcií na stavbu školní budovy. Rabín byl svou myšlenkou nadšen a dovedl pro ni nadchnouti i jiné. Nikdo ho neoslyšel, každý se mu obdivoval a každý přispěl podle možnosti a odkoupil několik akcií, o nichž předem věděl, že nebudou na žádné burse kotovány. Prodal jich ve Vídni 70, doma 57.

Po návratu z Vídně bylo se stavbou školní budovy započato a v r. 1846 byla dokončena. I kolínský star. města Jiří Schacher přispěl na stavbu školy žid. částkou 20 zl. koupí jedné akcie.

Do budovy přestěhovala se také něm. žid. škola, která byla dosud v najatých místnostech.

V hebr. ústavě vyučovalo se těmito předměty: elementárním základům, bibli v hebr. originále s ohledem na morálku a mravouku, náboženství, hebr. mluvnici, úvodu do aramejské řeči, neobligátně talmudu; německým naukám, dějepisu a zeměpisu. Jak vidíme, převládala hebrejščina a tedy ohledy náboženské. I dívky byly do školy přijímány a pro ně byla získána industriální učitelka. I o zábavu bylo postaráno, neboť Židé získali od města část parkánu za synagogou a zřídili tam tělocvičnu (Turngarten).

Podle vzoru kolínského hebr. ústavu byly pak zřízeny podobné školy v Ml. Boleslavi, v České Lípě, Roudnici, v Černém Kostelci a jinde.

Snahou učitelů bylo, aby odnaučili děti žargonu, jímž mluvily doma s rodiči.

Hebrejský ústav v K. navštívilo mnoho významných mužů a všichni se vyjádřili o něm velmi pochvalně.

V srpnu r. 1846 dle v K. proslulý vídeňský kazatel Noe Mannheimer a napsal do pamětní knihy hebrejského ústavu toto: „Při svém kratičkém pobytu v Kolíně jsem se k svému velkému potěšení přesvědčil o mimořádných výkonech jak učitelů, tak žáků zdejší izr. školy, které podávají důkaz jednak horlivosti, pilnosti a bdělosti zde působících učitelů, jednak vnímavosti a snahy zdejší mládeže. Vyslovuji přání, aby toto krásné a šlechetné působení přinášelo i v budoucnosti nejlepší výsledky a oblažovalo zakladatele a tvůrce této školy, aby přinášelo čest a uznání zdejší obci a požehnání dospívajícímu pokolení.“

Právě tak pochvalně se vyslovili i rabíni: Jakub Mahler, dr. S. Sachs, dr. Elbogen, Gutmann Klempner, Philipp Pollatschek, dr. I. Jeiteles, Albert Kohn, Heřman Hamburger, Aron Günzburg, Mojžíš Bloch, Jakub Haller, David Löwy a ředitel izr. školy v Praze Marek Winternitz.

R. 1855 poctil hebr. ústav v K. svou návštěvou velký filantrop Mojžíš Montefiore z Londýna s celou svou družinou, ve které se nalézal také dr. L. Loewe, ředitel žid. theologického semináře v Londýně. Montefiore znal půl světa, projel nejdálší země, věnoval všecku svou pozornost židovským institucím a přece byl tím, co v kolínské žid. škole viděl a slyšel, tak potěšen, že založil nadaci ve prospěch chudých žáků této školy.

I křesť. školdozorci byli velmi spokojeni, kdykoliv navštívili tento ústav. Jan Pátek, c. k. školní rada, napsal do památní knihy 7. února 1865: „*Bůh že-hnej krásnému působení pánů učitelů!*“

Tento „hebrejský ústav“ pozbyl svého původního hebrejsko-náboženského rázu a stal se převážně něm. obecnou školou, když nabyl r. 1871 práva veřejnosti.

Od r. 1782 stávala v K. také německá škola, zřízená podle nařízení císaře Josefa II. Nalézala se v najatých místnostech a několikrát se stěhovala. Od r. 1805 až do r. 1810 byla v Pražské ulici č. 2 v domě Martiny Válkové. Odtud se přestěhovala do Kouřimské ulice a byla v č. 12 v domě Josefa Palečka až do r. 1816. T. r. byly pro školu najaty a vhodně adaptovány hostinské místnosti v domě Františka Vojtěchovského č. 15 za 64 zl. konv. mince ročně. Zde již zůstala až do přestěhování do vlastní školní budovy v Židovské ulici r. 1846.

Prvním učitelem na kolínské něm. škole byl Gutmann Freund. Byl kolínský rodák. Vyučoval týdně 20 hodin, a to v I. třídě žáky ve stáří od 6 do 11 let 10 hodin a v II. třídě od 8 do 15 let také 10 hodin. V I. třídě se vyučovalo znalosti písmen, slabikování a čtení 5 hodin, psaní na tabuli a na papíře 3 hod., začátkům počtů 1 hod. a sklonbě podstatných jmen 1 hod. — V II. třídě se vyučovalo mravouce a nauce o povinnostech 2 hod., čtení tisku a písma 1½ hod., krasopisu 2 hod., pravopisu a diktandu 1½ hod., počtům jednoduchých a složených čísel 1½ hod. a něm. mluvnici 1½ hod.

Počet žáků na této něm. škole činil s počátku 41, stoupal však rychle a dosáhl počtu 92, později až 200.

Horlivým přítelem nově zřízené něm. školy byl Juda Löw Saudek, který dával všechny nutné potřeby prováděti a který věnoval mnohou pomůcku škole ze svých prostředků. Neméně horlivě pečovali o školu: Bohumil Saudek, Marek Saudek, Marek Dub, Joachim Vlašim, Joachim Dormitzer a Samuel Glogauer.

V r. 1795 byla zavedena na škole novinka: pilní a nadaní žáci dostávali zvláštní čestné lístky, když se ve škole vyznamenali. Juda Löw Saudek dal jich ze svých prostředků 100 zhotoviti.

Ve školním r. 1796 bylo vyučování na delší dobu přerušeno, neboť hrozný požár zničil všechny domy v Židovské ulici a způsobil obyvatelům veliké škody. Proto darovalo c. k. zemské gubernium kolínské něm. škole 50 školních knih. Ale proto přece dopadla t. r. 15. září konaná zkouška k všeobecné spokojenosti jak krajského školního komisaře, tak všech představených a spoluobčanů a vzácných hostů, mezi nimiž byl abbé Alexander Pářízek, císařský ředitel normální školy v Praze, a abbé Václav Müller, ředitel hlavní školy kutnohorské. Žáci, kteří se při této zkoušce vyznamenali, dostali za odměnu knihy, chudí pak dostali punčochy a střevice.

Pochvalného uznání dostalo se také uč. Gutmannu Freundovi, jehož žáci psali nejen čistým, ale částečně též ozdobným písmem a jevíli horlivost pro Boha a pro vlast, modlíce se učitelem sepsanou modlitbu za štěstí c. k. vojska.

Po sedmnáctileté působnosti zemř. r. 1799 uč. Gutmann Freund. Rok před smrtí byl mu na nátlak magistrátu zvýšen plat ze 175 zl. na 200 zl.

Jeho nástupcem se stal Izák Prager. Byl povolán z Turnova. Svého předchůdce nahradil úplně, ba v mnohém ho i předčil. Působil v K. do r. 1807. Po jeho odchodu ucházeli se tři mužové o uprázdněné místo: Michael Spitzner, Marek Bresnitz a Bernard Schlesinger. Dostal je Marek Bresnitz. Jeho plat činil 175 zl. Ale i tento malý plat byl mu vyplácen nepravidelně a 2. září si stěžoval, že od 11. dubna krejcaru od Židů nedostal. Stěžoval si zá-